

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 23 czerwca 2017 r.

**Zespół Prawa Konstytucyjnego,
Międzynarodowego i Europejskiego**

VII.613.4.2017.MKS

**Pan
Andrzej Józef Nowak
Dyrektor Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych
w Białymstoku
ul. Lipowa 51
15-424 Białystok**

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu sprawę dotyczącą zgromadzeń publicznych odbywających w Puszczy Białowieskiej. Jak wynika z informacji prasowych, w Puszczy Białowieskiej od kilku tygodni trwają akcje protestacyjne przeciwko wycince drzew¹. Protestujący ekolodzy zapowiadają blokadę maszyn wycinających las dopóki na miejsce nie przybędą naukowcy i nie stwierdzą, że wycinka jest niezbędna. Z dostępnych informacji wynika także, że podczas manifestacji dochodziło do interwencji policji i straży leśnej, podczas której funkcjonariusze i strażnicy używali siły wobec uczestników zgromadzenia (jeden z uczestników został wyprowadzony w kajdankach), także legitymowali uczestników manifestacji, wręczali mandaty, straszili kobiety uczestniczące w spacerze ograniczeniem praw rodzicielskich. Ponadto, jak informuje prasa naukowcy, którzy próbowali dokonać wizji lokalnej zostali spisani przez straż leśną i wyproszeni z lasu z powodu obowiązującego na terenie lasu zakazu wstępu.

¹ <http://bialystok.wyborcza.pl/bialystok/7,35241,21972422,radosc-z-zapuszczajacej-sie-puszczy-obywatelski-spacer-po-puszczy.html>
<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1708072,1,policja-usuwa-ekologow-protestujacych-w-puszczy-bialowieskiej-chyba-mamy-druga-rospuce.read>; <http://wyborcza.pl/10,82983,21970290,nie-wpuscili-naukowcow-do-puszczy-co-ukrywa-jan-szysko.html>; <http://wyborcza.pl/10,82983,21938499,z-bialowiezy-do-brukseli-o-korniku-co-puszcze-zjada.html>;
<http://wyborcza.pl/7,75248,21883764,ekolodzy-blokuja-wycinke-w-puszczy-bialowieskiej-aktualizujemy.html>

Powyższe działania policji i straży leśnej w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich budzą wątpliwości z punktu widzenia wolności zgromadzeń publicznych. Należy bowiem podkreślić, że wynikająca z art. 57 Konstytucji RP **wolność zgromadzeń gwarantuje każdemu wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich.** Ograniczenie tej wolności może nastąpić jedynie na podstawie ustawy i tylko w sytuacjach, w których istnieje szczególnie istotna potrzeba ochrony jednej z wartości wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Takie same gwarancje wynikają także z aktów międzynarodowych, tj. Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 19 grudnia 1966 r. (art. 21), Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (art. 11, dalej jako EKPCz), czy Karty Praw Podstawowych UE (art. 12; w zakresie stosowania prawa Unii). Jak wynika z orzecznictwa TK i ETPCz, wolność zgromadzeń oznacza w szczególności swobodę wyboru czasu i miejsca zgromadzenia, formy wyrażania poglądów oraz swobodne ustalanie przebiegu zgromadzenia i prowadzenie obrad. Obowiązkiem władz publicznych jest natomiast, nie tylko usunięcie przeszkód w zakresie korzystania z tak określonej sfery wolności i zaniechanie nieuzasadnionej ingerencji w tę sferę, ale również podjęcie pewnych kroków pozytywnych mających na celu urzeczywistnienie tego prawa. ETPCz podkreślał, że wolność zgromadzeń chroni demonstrację, która może drażnić lub obrażać osoby przeciwko którym owa demonstracja jest skierowana (sprzeciwiających się ideom lub twierdzeniom, które demonstracja promuje).² Uczestnicy muszą mieć możliwość uczestniczenia w demonstracji, nie obawiając się, że zostaną poddani fizycznej przemocy przez przeciwników. **Obowiązkiem władzy publicznej jest podejmowanie rozsądnych i właściwych środków, aby umożliwić zgodny z prawem pokojowy przebieg demonstracji**³. Odnosząc się do etapu po odbytych zgromadzeniu, ETPCz wskazywał w szczególności na **wyłączenie możliwości stosowania sankcji przez organy władzy publicznej, w stosunku do osób zachowujących się pokojowo, środków represyjnych po odbyciu zgromadzenia**, także wobec uczestników zgromadzenia, którego odbycie zostało zakazane, a następnie zakaz ten uznany został

² Por. Wyrok ETPCz z 2007 r. w sprawie *Stankov i in. przeciwko Bułgarii*, skarga 68490/01 Wyrok ETPCz z 2010 r. w sprawie *Alekseyev przeciwko Rosji*, skargi nr 4916/07, 25924/08 i 145599/09

³ Por. Wyrok ETPCz z 1988 r. w sprawie *Plattform „Ärzte für das Leben” przeciwko Austrii*, skarga 139; *Alekseyev przeciwko Rosji*, skargi nr 4916/07, 25924/08 i 145599/09

za naruszający prawo. Uczestnicy zgromadzenia mogą natomiast ponosić odpowiedzialność za własne niezgodne z prawem działania, akty agresji lub przemocy⁴.

Mając powyższe standardy na uwadze należy zatem wskazać, że opisywane w mediach działanie policji i straży leśnej podczas przebiegu manifestacji w Puszczy Białowieskiej może prowadzić do naruszenia chronionej prawem wolności zgromadzeń. Trzeba bowiem zwrócić uwagę, że o ile w związku z odbywającymi się zgromadzeniami może zachodzić konieczność obecności policji, czy straży leśnej, o tyle podjęcie akcji przez funkcjonariuszy może wynikać jedynie z konieczności reagowania na łamanie prawa.

W związku z powyższym, działając z upoważnienia Rzecznika, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2017 r., poz. 958) **zwracam się do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego powyżej stanowiska i udzielenie wyjaśnień w przedstawionej sprawie, a także o poinformowanie Rzecznika o aktualnych zarządzeniach dotyczących zakazu wstępu na teren lasu w szczególności w Nadleśnictwie Hajnówka, Białowieża i Browsk.**

[*Mirostaw Wróblewski*]

⁴ Por. wyrok ETPCz z: 1991 r. w sprawie *Ezelin przeciwko Francji*, skarga Nr 11800/85; 2007 r. w sprawie *Bukta i in. przeciwko Węgrom*, skarga Nr 25691/04; 2008 r. w sprawie *Eva Molnar przeciwko Węgrom*, skarga Nr 10346/05